

چشم انداز شغلی

راهنمای کاربردی تدوین چشم انداز شغلی کارکنان

عقیل ملاحی

فهرست

پیشگفتار ۹/

بخش ۱: آنچه باید درباره چشم‌انداز شغلی بدانید ۵/۹

فصل ۱. مفهوم و مولفه‌های چشم‌انداز شخصی ۱۹/

فصل ۲. تعریف چشم‌انداز شغلی ۶۹/

بخش ۲: چگونه چشم‌انداز شغلی خود را تدوین کنید؟ ۹۳/۹

فصل ۳. پرسش‌نامه کلی و پایه تدوین چشم‌انداز و راهبرد توسعه

شغلی ۹۵/

فصل ۴. خودتان را ارزیابی کنید/۱۰۷

فصل ۵. تدوین چشم‌انداز شغلی با الهام از چشم‌انداز شرکت /۱۱۵

فصل ۶. یادداشت پایانی/۱۴۹

فصل ۷. بررسی تجربیات چند شرکت کلاس جهانی در تدوین

چشم‌انداز شغلی/۱۵۵

پیوست سی و یک شایستگی مورد نیاز کارکنان/۱۷۰

www.ketab.ir

پیشگفتار

اگر شما چشم‌انداز خود را نسازید،
زندگی چشم‌انداز شما را خواهد ساخت.
- ناشناس

ذهن‌های بزرگ دریاره ایده‌ها بزرگ، ذهن‌های معمولی دریاره
رویدادها، و ذهن‌های کوچک دریاره مردم حرف می‌زنند!
- ناشناس

می‌گویند نابغه واقعی کسی است که بتواند رؤیایی بزرگ را در ذهن خود
بیرواند و آنقدر به آن باور داشته باشد که تحقق آن را از هم‌آهنگ "ببیند" و
می‌گویند، واقعی‌ترین بخش زندگی ما هنگامی است که نسبت به رؤیای خود
"آگاه" هستیم. رؤیا همان "چشم‌انداز" است؛ یعنی تصویری ذهنی از آینده.
این تصویر می‌تواند مثبت یا منفی باشد.

در واقع شما می‌توانید آینده را از پشت عینکی روشن ببینید و با نگاهی مثبت و همراه با امید به آینده بنگرید؛ یا اینکه عینکی تیره به چشم بزنید و دیدی منفی داشته باشید، که در این صورت آینده را هولناک خواهید دید.

یک چشم‌انداز به ما امید می‌بخشد و قوای درونی و بیرونی ما را برای ساختن آینده بسیج می‌کند، و چشم‌انداز دیگر ما را از آینده می‌ترساند، و چنان انرژی روح را روانی ما را می‌بلعد که سرانجام زمین‌گیرمان می‌کند. به همین خاطر چشم‌اندازها را به مثبت/منفی، روشن/تیره، سازنده/مخرب، و امیدآفرین/امیدسوز تقسیم می‌کنند.

اما وقتی به طور محول درباره چشم‌انداز صحبت می‌کنیم، منظورمان یک تصویر ذهنی مثبت و شریک نشاط‌آفرین، سازنده، مهیج، و جسورانه از آینده است که به ما برای سپاس به داشته‌هایمان انرژی می‌بخشد.

چشم‌اندازها از نظر مرتبه جایگاه و نقشی که در زندگی ما ایفا می‌کنند، به دو دسته کلی و جزئی تقسیم می‌شوند. بدیهی است که چشم‌اندازهای کلی در مرتبه بالاتری از چشم‌اندازهای جزئی قرار می‌گیرند و خط و ربط حاکم بر چشم‌اندازهای جزئی را مشخص می‌کنند.

کلی‌ترین چشم‌انداز ما چشم‌انداز کار و زندگی است که معمولاً آن را "چشم‌انداز شخصی" می‌نامیم. این چشم‌انداز هم‌چون خورشیدی است که بر همه جنبه‌های زندگی ما می‌تابد و مسیر درست حرکت بر کار و زندگی را به ما نشان می‌دهد. چشم‌انداز شخصی ما مهم‌ترین چشم‌انداز ما است. چشم‌اندازهای جزئی اما خورشیدک‌هایی هستند که هر کدام فقط یکی از ابعاد زندگی ما را روشن می‌کنند. یکی از آنها چشم‌انداز شغلی است که رویای شغلی ما را بازمی‌تاباند. یکی دیگر از چشم‌اندازهای جزئی ما چشم‌انداز خانوادگی است که رویای خانوادگی ما را منعکس می‌کند.

این کتاب درباره چشم‌انداز شغلی و چگونگی ابداع آن برای کارکنان انواع سازمان‌ها و شرکت‌هاست. با این وجود، دانشجویانی که به آینده شغلی خود می‌اندیشند و دیگر افرادی که هنوز شغل دلخواه خود را نیافته‌اند نیز می‌توانند کم و بیش از رهنمودهای این کتاب به منظور ابداع چشم‌انداز شغلی خود استفاده کنند.

با افراد زیادی گفتگو کرده‌ایم که علاقه‌ای به شغل فعلی خود ندارند و چنانچه خودشان می‌گویند، این شغل را از سر ناچاری پذیرفته‌اند؛ در نتیجه کارکنان را از روی بی‌میلی انجام می‌دهند. چشم‌انداز شغلی به‌ویژه برای چنین افرادی ضرورت دارد. هدف چشم‌انداز شغلی این است که شغل دلخواه‌تان را آگاهانه و از روی اختیار انتخاب کنید. شما می‌توانید چنین موقعیتی را برای خود به وجود آورید؛ به شرط آنکه برای رسیدن به شغل دلخواه‌تان برنامه‌ریزی کنید. برنامۀ ریویزیونی شغلی با ابداع چشم‌انداز شغلی آغاز می‌شود.

متأسفانه هنوز فرهنگ برنامه‌ریزی در میان افراد و خانواده‌های ایرانی با نگرفته است و برای ما همواره مشکل بوده که به افراد بقبولانیم که برنامه‌ریزی شغلی مؤثر است. بیشتر مردم، به جای آنکه به برنامه‌ریزی و تلاش برای دستیابی به شغل دلخواه‌شان عقیده داشته باشند، به شانس و تقدیر و یا ایجاد روابط نزدیک با مقامات و افراد ذی‌نفوذ عیده دارند. استش را بخواهید، دوران اینگونه عقاید سپری شده است. ما، در همین کشور، انسان‌های زیادی را می‌توانیم ببابیم که بدون هیچ حمایتی از سوی این و آن، و صرفاً بر پایه برنامه‌ریزی و البته سختکوشی توانسته‌اند شغل دلخواه‌شان را بیابند.

اگر اندکی کنجکاو و اهل یادگیری چیزهای تازه باشید، برنامه‌ریزی شغلی را با استفاده از این "کتاب کار" یاد خواهید گرفت و تأثیر برنامه‌ریزی شغلی را امتحان خواهید کرد. یادگیری برنامه‌ریزی شغلی برای شما هزینه زیادی

ندارد. مطمئن باشید که با فراگیری این مهارت تازه، و امتحان آن، اگر چیزی به دست نیاورید، چیزی را از دست نخواهید داد!

برنامه‌ریزی شغلی - که با ابداع چشم‌انداز شغلی آغاز می‌شود - نیازمند اعتماد به نفس و خوش‌بینی به آینده است. اعتماد به نفس یعنی داشتن روحیه "من می‌توانم"، و خوش‌بینی به آینده یعنی "من می‌توانم آینده دلخواه خود را بسازم". اگر خودتان را باور نداشته باشید و یا با ناامیدی به آینده نگاه کنید، برنامه‌ریزی شغلی برای شما دشوار و یا بی‌اثر خواهد شد.

تا اینجا باید دانسته باشید که چشم‌انداز شغلی شما شاخه‌ای از چشم‌انداز شخصی‌تان است. بنابراین، اگر چشم‌انداز شخصی روشن و حتی‌الامکان مکتوبی داشته باشید، ابداع چشم‌انداز شغلی‌تان بسیار آسان‌تر می‌شود. اما اگر هنوز چشم‌انداز شخصی خود را کشف نکرده‌اید، توصیه می‌کنیم کتاب دیگر ما به نام "معجزه چشم‌انداز" را ببینید تا چشم‌انداز شخصی خود را کشف کنید و آنگاه به سراغ ابداع چشم‌انداز شغلی‌تان بروید. با این حال، این کتاب طوری طراحی شده که حتی اگر چشم‌انداز شخصی خود را هنوز کشف نکرده‌اید، بتوانید آن را تا حدی که برای ابداع چشم‌انداز شغلی‌تان لازم است، مشخص کنید. به همین خاطر فصل اول کتاب به چشم‌انداز شخصی اختصاص دارد.

اما وقتی در سازمانی^۱ کار می‌کنید - چه دولتی و چه خصوصی - چشم‌انداز شغلی شما باید با چشم‌انداز آن سازمان نیز هم‌سو باشد. اگر چشم‌انداز سازمان شما معلوم باشد، مشکلی برای ابداع چشم‌انداز شغلی خود نخواهید داشت. اما اگر سازمان‌تان، مثل خیلی از سازمان‌های دیگر، چشم‌انداز روشنی نداشته باشد، آن وقت چه می‌کنید؟ در این صورت، تنها راه این است که چشم‌انداز

۱. سازمان به هر نوع تشکل هدفمند، اعم از شرکت‌ها، دستگاه‌ها، ادارات، مؤسسه‌ها، دانشگاه‌ها، مدارس و مانند آن گفته می‌شود.

سازمان‌تان را شخصاً "کشف" کنید. در واقع هیچ سازمانی نیست که به طور کلی فاقد چشم‌انداز باشد. اما مسأله این است که بسیاری از سازمان‌ها هنوز چشم‌انداز خود را شفاف و مکتوب نکرده‌اند. در این صورت، شما می‌توانید از طریق گفتگو با مدیر مستقیم و تنی چند از همکاران "مطلع" خود، تصویری از چشم‌انداز سازمان‌تان به دست آورید و چشم‌انداز شغلی خود را بر پایه آن بنا نهید. کشف و یا ابداع هر نوع چشم‌انداز در حقیقت یک "بازی فکری" هیجان‌انگیز است و برکات فراوانی برای شما دارد. قبل از هر چیز، شما را وادار می‌کند که حقیقتاً به آینده بیندیشید و بنابراین، شما را دورنگر و آینده‌اندیش می‌کند. دورنگری، شایستگی کوچک و کم‌اهمیتی نیست. دورنگری طرز فکر و نگاه شما را به آینده تغییر می‌دهد. اگر تاکنون به آینده اهمیت نمی‌داده‌اید و یا به آینده خوش‌بین نبوده‌اید، شما را نسبت به آینده حساس و خوش‌بین می‌کند و سرانجام تصویری مثبت از آینده به شما می‌دهد که همان چشم‌انداز است. این تصویر مثبت، تلید موفقیت است. ما درک این موضوع را مدیون پژوهش‌های عمیق فردریک پولاک، مورخ هلندی در دهه ۱۹۵۰ هستیم. وی سال‌ها روی عامل‌های موفقیت تمدن‌ها و ملت‌های بزرگ و تاریخ‌ساز کار کرد و سرانجام به این نتیجه رسید که آنچه این تمدن‌ها و ملت‌ها را ساخته، "تصویر مثبت و الهام‌بخش آنها از آینده" بوده است.

حالا با توجه به پژوهش‌هایی که طی شش دهه گذشته در زمینه کار پولاک انجام شده‌اند، به‌خوبی می‌دانیم که موفقیت سازمان‌ها، خانواده‌ها، و افراد بزرگ تاریخ نیز مرهون تصویرهای مثبت و الهام‌بخش آنها را اینده است. در پایان یادآور می‌شویم که ابداع چشم‌انداز شغلی کاری یک‌شبه و یا مقطعی نیست. چشم‌انداز شغلی شما پرونده‌ای است که همواره باید باز باشد. لذا انتظار نداشته باشید که با مطالعه سریع این کتاب و به‌کارگیری تکنیک‌های آن، خیلی سریع صاحب چشم‌انداز شغلی شوید. ابداع چشم‌انداز شغلی با

بخش مهمی از آینده شما پیوند دارد؛ آینده شغلی‌تان. اگر برای سه سال آینده برنامه‌ریزی شغلی می‌کنید، لاقلاً باید سه ماه وقت صرف کنید، و اگر برای ده سال آینده برنامه‌ریزی می‌کنید، جا دارد که ده ماه را به برنامه‌ریزی شغلی اختصاص دهید؛ در این راه باید اطلاعات زیادی را درباره مشاغل خوب آینده کسب کنید و تا جایی که مقدور است با افراد مطلع زیادی گفتگو کنید.

به هر حال، ارزش هر چیزی از روی مقدار زمانی که به آن اختصاص می‌دهیم، سنجیده می‌شود. اگر آینده واقعاً برایتان مهم است، برای ابداع چشم‌انداز شغلی خود، عجله نکنید. بگذارید چشم‌انداز شغلی با حوصله و دقت کافی نوشته شود. ضمن این کار بگوئید نگرش‌های خود را نسبت به "کار" بهبود بخشید. مثلاً اگر تاکنون صرفاً برای کسب درآمد بیشتر و رفاه خانواده خود کار می‌کرده‌اید، حالا به هدف‌های بزرگ‌تری مانند اعتلای روحی و روانی خودتان، اعتلای سازمان‌تان، اعتلای جامعه، و اعتلای امت اسلامی بیندیشید. هدف‌های کوچک، انسان را کوچک، و هدف‌های بزرگ، انسان را بزرگ می‌کنند.

در پایان باید یادآور شوم که این کتاب مرصع سال‌ها کار با جوانان در زمینه ابداع چشم‌انداز شغلی است. طی ۲۲ سال گذشته، که من به این کار اشتغال داشته‌ام، تجربه‌های ارزشمندی اندوخته‌ام و در کتاب تأثیر عمیق چشم‌انداز شغلی را بر پیشرفت جوانان دیده‌ام.

این کتاب کار، در صورتی که از نظر فکری با آن درگیر شوید، سودمندی خود سودمند است و شما را به چشم‌انداز شغلی‌تان رهنمون می‌شود. به چه دردی دوره آموزشی "مدرسه تعالی" شرکت کنید که توسط اندیشیده‌آباد برگزار می‌شود، از مشاوره و راهنمایی‌های مربیان این دوره نیز برخوردار می‌شوید. قطعاً نتایج بهتری می‌گیرید. پس به آینده خوش‌آمدید.

عقیل ملک‌فر

رئیس مدرسه تعالی